

Protokoll fört vid enskild föredragning

Regeringskansliet

Enheten för rättsliga och internationella frågor, Rk1a

Beslutande

Minister

Ingrid Zetterman

Föredragande

Jurist

Adrian Jansson

Justerat

Omedelbart

Nr 7

Arbets- och näringsministeriets begäran
om utlåtande om ett utkast till
regeringens proposition med förslag till
lagstiftning om genomförande av
förordningen om artificiell intelligens

ÅLR 2025/157

24 Rk1a

Beslut

Landskapsregeringen beslöt avge utlåtande enligt bilaga.

Hänvisning
VN/17593/2024

Arbets- och näringsministeriet

Kontaktperson
Adrian Jansson

kirjaamo.tem@gov.fi

Ärende

Utlåtande om ett utkast till regeringens proposition med förslag till lagstiftning om genomförande av förordningen om artificiell intelligens

Begäran om utlåtande

Arbets- och näringsministeriet har bitt Ålands landskapsregering om utlåtande om ett utkast till regeringens proposition med förslag till lagstiftning om genomförande av förordningen om artificiell intelligens.

Syftet med EU:s förordning om artificiell intelligens (EU) 2024/1689) är att säkerställa att de system för artificiell intelligens som släpps ut på marknaden eller tas i bruk inom EU inte äventyrar människors hälsa, säkerhet eller grundläggande fri- och rättigheter. Genom förordningen skapas enhetliga regler inom EU för tillhandhållande och ibruktage av system för artificiell intelligens. Regelverket koncentrerar sig särskilt på de skadligaste fallen av användning av artificiell intelligens, bland annat ska de mest skadliga användningsfallen vara förbjudna, och det ställs strängare krav på sådana system för artificiell intelligens som anses medföra höga risker.

Förordningen trädde i kraft den 1 augusti 2024 och börjar tillämpas i etapper. EU-förordningen är direkt tillämplig rätt i medlemsstaterna, men den kräver också kompletterande nationell lagstiftning. Medlemsstaterna ska senast den 2 augusti 2025 utse nationella behöriga myndigheter för att uppfylla förordningens syften och införa bestämmelser om påföljderna för brott mot förordningen.

Behörighetsfördelning

Artificiell intelligens beaktades inte när lagstiftningsbehörigheten mellan landskapet och riket fördelades i den nuvarande självstyrelselagen för Åland (FFS 1144/1991). Lagstiftningsbehörigheten ska därför bedömas utgående från de rättsområden som enligt självstyrelselagen hör till landskapets respektive rikets behörighet. Det innebär att landskapet ska ansvara för verkställigheten av AI-förordningen inom de rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. Till den del AI-förordningen hör till rikets

lagstiftningsbehörighet gäller rikets lagstiftning även på Åland.

Propositionens innehåll och viktigaste förslag

I propositionen föreslås det att det stiftas en lag om tillsyn över vissa system för artificiell intelligens och att lagen om marknadskontrollen av vissa produkter, lagen om Finansinspektionen och lagen om verkställighet av böter ändras.

Propositionens huvudsakliga syfte är att verkställa EU:s förordning om artificiell intelligens.

Det nationella genomförandet av förordningen förutsätter att kompletterande och preciserande bestämmelser utfärdas. Den föreslagna lagen preciserar och kompletterar förordningen om artificiell intelligens och bildar inte en självständig, heltäckande helhet av bestämmelser, utan den ska tillämpas parallellt med förordningen om artificiell intelligens.

Enligt den föreslagna lagen utses oberoende nationella behöriga myndigheter. Dessutom utses Transport- och kommunikationsverket till gemensam kontaktpunkt. I den föreslagna lagen ska det föreskrivas om myndigheternas behörighet att bestämma en påföljd för förseelser mot specifika bestämmelser i förordningen och om en påföljdsnämnd med behörighet att bestämma påföljder för de allvarigaste brotten mot bestämmelserna i förordningen.

Tillsynen över systemen för artificiell intelligens blir en del av marknadskontrollsystemet, och därför får den föreslagna lagen det materiella innehållet i marknadskontrollen genom EU:s marknadskontrollförordning och den nationella marknadskontrolllagstiftningen. Genom de föreslagna ändringarna fogas till tillämpningsområdet för lagen om marknadskontrollen av vissa produkter lagen om tillsyn över vissa system för artificiell intelligens samt de myndigheter som utsetts med stöd av förordningen om artificiell intelligens som behöriga tillsynsmyndigheter för marknadskontrollen. På detta sätt säkerställs det att de myndigheter som övervakar systemen för artificiell intelligens har utöver befogenheterna enligt förordningen om artificiell intelligens även befogenheterna enligt marknadskontrollförordningen. Genom ändringen av lagen om verkställighet av böter utökas lagens tillämpningsområde med bestämmelser om de påföljdsavgifter som anges i 4 kap. i den föreslagna lagen om tillsyn över vissa system för artificiell intelligens.

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering arbetar den aktivt och med framförhållning för att EU-regleringen av plattformsekonomin, artificiell intelligens, data och digitalisering utvecklas i en möjliggörande, balanserad och för Finland gynnsam riktning där ytterligare nationell reglering minimeras.

Ställningstagande

Landskapsregeringen har endast fått ta del av den inledande sammanfattningen, avsnittet som beskriver Ålands ställning och förhållande till självstyrelsen, samt den föreslagna lagtexten på svenska. Exempelvis är inte konsekvensbedömningen av lagförslaget översatt till svenska, vilket innebär att förutsättningarna för att bereda och lämna ett utlåtande är mycket begränsade. Enligt 38 § i självstyrelselagen ska skrivelser och andra handlingar som utväxlas mellan landskapsmyndigheterna och statens myndigheter i landskapet avfattas på svenska och enligt 28 § ska utlåtande inhämtas av landskapet i fråga om lagar som har särskild betydelse för landskapet innan lagen stiftas.

Artificiell intelligens hänför sig till den lagstiftningsbehörighet till vilken lagstiftningsbehörigheten för respektive sektor hör. Landskapsregeringen konstaterar dock att gränsdragningen mellan rikets och landskapets behörighet är oklar. Behörigheten i fråga om artificiell intelligens har ett nära samband med behörigheten i fråga om cybersäkerhet och informationssäkerhet och i lagtinget behandlas för närvarande ett lagförslag om en ny landskapslag om cybersäkerhet och motståndskraft (LF 13/2024-2025). Eftersom lagförslaget inte ännu har antagits och därmed inte ännu genomgått lagstiftningskontrollen, är lagstiftningsbehörigheten i dessa frågor ännu oprövad.

Landskapsregeringen konstaterar att landskapet har behörighet i fråga om utnämnan­de av sådana marknadskontrollmyndigheter och anmäl­ande myndigheter som avses i artikel 70.1 och 74.8 i AI-förordningen till den del sådana myndigheter ska utses för tillsyn av användningen av AI inom sektorer som hör till landskapets behörighet. Detta innebär att landskapet genom landskapslagstiftning behöver utse myndigheter som i landskapet ska fungera som sådana marknadskontrollmyndigheter och anmäl­ande myndigheter. En lagstiftningspromemoria gällande implementeringen av de bestämmelser i AI-förordningen som faller inom landskapets behörighet är under beredning vid landskapsregeringen.

Landskapsregeringen konstaterar att Transport- och kommunikationsverket föreslås utses till den gemensamma kontaktpunkt som avses i artikel 70.2 i AI-förordningen. Transport- och kommunikationsverket kommer även att fungera som gemensam kontaktpunkt för Åland i enlighet med 59 b § 3 mom. i självstyrelselagen. Detta innebär att det behövs ett välfungerande samarbete mellan Transport- och kommunikationsverket och landskapsregeringen. Det är viktigt att samarbetet fungerar på svenska.

Landskapsregeringen konstaterar även att ett flertal riksmyndigheter får myndighetsuppgifter även i förhållande till aktörer i det åländska samhället i och med AI-förordningen. Denna myndighetsutövning behöver fungera på svenska.

Landskapsregeringen anser att det är otillfredsställande att inte få ta del av det fullständiga underlaget på svenska inför att bereda utlåtande på rikslagstiftning som kan påverka frågor som har särskild betydelse för landskapet. I den ofullständiga beredning som därmed kunnat göras har inte i övrigt uppstått skäl för landskapsregeringen att invända mot sakinnehållet i det sammandrag av lagförslaget som landskapsregeringen har fått ta del av.

Minister

Ingrid Zetterman

Jurist

Adrian Jansson